

ANALYSE & WAARDERING

Door de gevolgde inventarisatie-methode is een betrouwbaar beeld ontstaan van de flora en fauna van Oosseld. Er zijn drie beschermde plantensoorten aangetroffen en diverse diersoorten waaronder vleermuizen, vogels en amfibieën. Wijnbergen is floristisch van belang; in faunistisch opzicht is Wijnbergen van bijzondere betekenis.

5.1 Analyse

Het eerste deel van de analyse heeft betrekking op de gevolgde methodiek. Het tweede deel analyseert de resultaten van de verschillende groepen.

Methodiek

- Hogere planten
Via de gevolgde inventarisatie-methode zullen de meeste planten van het plangebied in kaart zijn gebracht. Zoals aangegeven lag de nadruk op de 'natuurlijke' elementen. Cultuurgraslanden en akkers zijn niet onderzocht; alleen perceelgrenzen met sloten zijn geïnventariseerd. Daarnaast zijn de natte bossen in de Kapperskolk/Canadapark door onbegaanbaarheid niet volledig geïnventariseerd. Vanuit de directe omgeving zijn de meeste soorten in kaart gebracht. Het onderzoek naar hogere planten heeft een redelijk betrouwbaar beeld opgeleverd; waarschijnlijk zullen geen Rode lijst- of beschermde plantensoorten gemist zijn.

- Zoogdieren
Zoals aangegeven, is geen specifiek onderzoek verricht naar zoogdieren, uitgezonderd de vleermuizen.
Door het sporenonderzoek zullen niet alle zoogdiersoorten van het plangebied in beeld gebracht zijn. Het vleermuis-onderzoek heeft een betrouwbaar beeld opgeleverd van de vleermuisfauna. (Limpens & Van de Loo, 2003)

Vogels

De vogel-inventarisatie was beperkt van opzet. Doordat er op 3 dagen een inventarisatie is uitgevoerd in de periode april-juni is er geen zekerheid over de status van diverse waargenomen vogels. Het inventariseren heeft niet in de directe omgeving van bebouwing plaatsgevonden. Dit betekent dat soorten zoals de Huiswaluw niet geïnventariseerd zijn.
Het vogelonderzoek heeft een goed beeld opgeleverd van de aanwezige soorten en van het terreingebruik door enkele soorten (Jsvogel). De broedvogel-zekerheid is niet voor 100% vastgesteld.

- Amfibieën/reptielen
Alle wateren in het gebied zijn onderzocht op hun voortplantingsfunctie voor amfibieën. Naar het zomer- en/of winterbiotoop is geen specifiek onderzoek verricht. Alle waarnemingen van juveniele en/of volwassen dieren zijn genoteerd; dit had alleen betrekking op of in de directe omgeving van de inventarisatie-route. Voor de reptielen (Ringslang) zijn mogelijke deelleefgebieden geïnventariseerd (oever, ruigtes).
Het onderzoek heeft een betrouwbaar beeld opgeleverd van de amfibieënsoorten in het plan-gebied en hun voortplantingslocaties. Het zomer- en winterbiotoop is niet exact vastgesteld.
- Dagvlinders en libellen
Via de gebruikte inventarisatie-methode zijn de dagvlinder- en libellensoorten in kaart gebracht. De inventarisaties hebben verspreid over het seizoen (mei-augustus) plaatsgevonden.
Het onderzoek heeft een betrouwbaar beeld opgeleverd van de dagvlinder- en libellenfauna.

Resumé

Hieronder volgt in tabelvorm een samenvattend overzicht van alle geïnventariseerde groepen.

Concluderend kan gesteld worden dat het onderzoek in het plangebied een betrouwbaar beeld heeft opgeleverd door de toegepaste inventarisatie-methode en in de juiste periode. Aanvullend onderzoek - hierbij ook rekening houdend met vroegere gegevens - zal waarschijnlijk geen nieuwe (beschermde) soorten opleveren.

Inventarisatie-groep	Volledigheid	Hiaten	Opmerking/oplossing
Flora	goed	-	-
Zoogdieren - overige soorten	geen	muizen en kleine marterachtigen	sporen- en braakbalonderzoek, life-trap-onderzoek
- vleermuizen	goed	-	-
Vogels	redelijk	broedvogelzekerheid	uitgebreide voorjaars- inventarisatie volgens SOVON- methode
Amfibieën, reptielen	goed	zomer- en winterbiotoop	trekbewegingen in voor- en najaar vaststellen
Dagvlinders, libellen	goed	-	-

Tabel: Volledigheid veldinventarisaties

Inventarisatie-groepen

• Hogere planten

Het aantal aangetroffen plantensoorten was het hoogst in de 'natuurlijke' elementen zoals bermen en moerassige terreintypen.

De grootschalige akkers en cultuurgraslanden waren arm aan plantensoorten, evenals de bebouwde omgeving.

De berm van de Europaweg en de graslanden in de omgeving van het Canadapark/Kapperskolk (eigendom van en beheer door de gemeente Doetinchem) hebben zich onder invloed van het beheer ontwikkeld tot soortenrijke vegetaties (Glanshaverhooilanden) met plaatselijk bijzondere soorten. De oevers van de Wijnbergse Loopgraaf (zuidelijk deel) hebben kenmerkende vegetaties van vochtige, matig voedselrijke omstandigheden.

De moerassige vegetaties in de Kapperskolk (bos en moeras) wijzen op voedselrijke omstandigheden (water en bodem), met plaatselijk kwelinvloeden (Bosbies). Ook het water van de Wijnbergse Loopgraaf is voedselrijk; de soortenrijkdom is relatief groot, met name in het stroomopwaartse deel.

Plantensoorten zoals Waterviolier, Holpijp, Beekpunge en Bosbies duiden op kwelinvloeden. Hierna volgt een korte bespreking van de beschermde soorten (aangeduid met B) en Rode lijst-soorten (aangeduid als RL).

Bleke zegge (RL3)

Deze zeggesoort is aangetroffen in de berm van de Europaweg. Bleke zegge komt vooral voor op vochtige-natte, voedselarme, zwak zure bodems. Bleke zegge behoort tot de bedreigde plantensoorten (CBS, 1993).

<p>Cypreswolfsmelk (RL4) Cypreswolfsmelk komt voor in de berm van de Kilderse Weg op een droge, voedselarme tot matig voedselrijke bodem. Deze soort staat op de Rode lijst met categorie 4 (kwetsbaar).</p>	<p>Steenmarter Hoewel deze soort (nog) niet is aangetroffen in het plangebied, lijkt dit gezien de 'expansie' van de Steenmarter slechts een kwestie van tijd.</p>
<p>Gewone vogelmelk (B) In het plangebied is deze beschermde plantensoort aangetroffen in de berm van de Doetinchemse Weg (Groenestein & Borst, 2000) met een matig voedselrijke bodem.</p>	<p>Waterspitsmuis Deze 'spitsmuissoort' zou in potentie voor kunnen komen in de moerassige oeverzones en bossen van de Kapperskolk en in de kwelzones van de Wijnbergse Loopgraaf. De Waterspitsmuis heeft een voorkeur voor gebieden met kwel (Broekhuizen e.a., 1992).</p>
<p>Lange ereprijs (B) Lange ereprijs komt op één plaats voor, in een nat, ruig grasland bij de Kapperskolk op een matig, voedselrijke bodem.</p>	<p>Vleermuizen De landschapsstructuren van Wijnbergen waaronder de Wijnbergse Loopgraaf, de beplanting langs de Kilderse Weg, de Europaweg en de op-/afritten van de A18 en de Kapperskolk hebben een belangrijke functie voor vleermuizen als jachtplaatsen, balisplaatsen en vliegroutes. In relatie tot de omgeving van het plangebied (Stroombroek, Kilder, Oude IJssel, Kernmade/Waals Water) en bebouwde kom van Doetinchem speelt Wijnbergen een belangrijke rol voor vleermuizen.</p>
<p>Zwanebloem (B) De Zwanebloem is in 2003 niet aangetroffen. Of deze soort niet meer voorkomt, is niet met zekerheid aan te geven.</p>	<p>• <i>Vogels</i> Er zijn 21 'zekere en waarschijnlijke' broedvogelsoorten vastgesteld. Daarnaast zijn nog 9 soorten waargenomen in de periode april-augustus 2003. De meeste vogelsoorten zijn waargenomen in en rond</p>
<p>• <i>Zoogdieren</i> De afwisseling in terreintypen is van belang voor de diversiteit aan zoogdieren. Zo zijn de Kapperskolk en de directe omgeving van belang voor zoogdieren zoals Wezel, Hermelijn, Bosspitsmuis en diverse vleermuissoorten. In het grootschalig, agrarisch gebied komen soorten voor zoals Veldmuis en Haas. Zoals bekend zijn vrijwel alle zoogdiersoorten beschermd op basis van de Flora- en Faunawet. De vleermuizen vallen bovendien onder de Habitatrichtlijn. Hierna volgt nog een korte bespreking van enkele zoogdiersoorten.</p>	<p>• <i>Amfibieën/reptielen</i> Het aantal voortplantingsplaatsen is in het plangebied zeer beperkt. Alleen de Kapperskolk en de Wijnbergse Loopgraaf zijn zekere voortplantingsplanten, andere sloten en greppels vallen regelmatig in het voorjaar droog. De Ringslang is niet aangetroffen in het plangebied</p>

de Kapperskolk; met name werden de bosjes gebruikt door kleine zangvogels. In het agrarisch gebied foerageerden roofvogels en werden in de broedperiode weidevogels aangetroffen. Zoals reeds is aangegeven, zijn alle vogelsoorten beschermd. Hierna wordt nog kort aandacht besteed aan enkele vogelsoorten.

IJsvogel (Beschermd, Rode lijst, Vogelrichtlijn)

Voor de IJsvogel (broed- en foerageergebied) zijn vrijwel alle wateren van het plangebied van grote betekenis in samenhang met andere gebieden in en rond Doetinchem-Zuid (De Huet, Oude IJssel, Waals Water/Kernnade).

Patrijs (Beschermd, Rode lijst)

Vogelsoort die voorkomt in agrarisch gebied (akkers, grasland) met 'natuurlijke' elementen. Over het broeden van de Patrijs in het gebied ten westen van de Kapperskolk bestaat geen zekerheid. De soort kwam vroeger in het plangebied in hogere aantallen voor (mondelinge mededeling).

Grutto en Tureluur (Beschermd, Rode lijst)

Deze kritische weidevogelsoorten zijn in de trekperiode waargenomen. Voor beide soorten is het plangebied niet geschikt als broedgebied (te droog, veel versturende elementen aanwezig).

Scholekster (Beschermd, Blauwe lijst)

Het plangebied is geschikt als broedgebied voor de Scholekster. Het broeden van deze weinig kritische weidevogelsoort is in 2003 niet vastgesteld.

hoewel ogenschijnlijk het leefgebied aanwezig is.

De 4 aangetroffen amfibieënsoorten zijn alle beschermd op basis van de Flora- en Faunawet.

• *Vissen*

De Wijnbergse Loopgraaf vormt een geschikt biotoop voor het Berrmpje. Hoewel plaatselijk 'geschikte' omstandigheden aanwezig zijn voor de Kleine modderkruiper, is deze soort niet aangetroffen. In de Wehlse Beek komt de Kleine modderkruiper wel voor (IVN, 2001).

Het Berrmpje en de Kleine modderkruiper behoren tot de beschermde vissoorten.

• *Dagvlinders*

De meeste aangetroffen dagvlindersoorten zijn op veel plaatsen (uitgezonderd intensief gebruikte landbouwgebieden) aan te treffen. Hierna volgen enkele soortbesprekingen.

Er zijn geen beschermde dagvlindersoorten aangetroffen in Wijnbergen. Er is één Rode lijst- soort waargenomen, namelijk de Koninginnepage

Gehakkelde aurelia

Dagvlindersoort die in de oeverzone van de Kapperskolk is aangetroffen bij opgaande beplantingen en in de omgeving van Brandnetelruigten.

Koninginnepage (Rode lijst)

Deze dagvlindersoort is éénmaal vliegend waargenomen in de omgeving van de Europaweg. De Koninginnepage breidt haar areaal in Nederland uit. Gezien het voorkomen van Wilde peen in het plangebied is vestiging van een populatie van de Koninginnepage niet uit te sluiten.

Oranjetijsje

Het Oranjetijsje is alleen aangetroffen in graslanden bij de Kapperskolk. De waardplanten Pinksterbloem en Look-zonder-look zijn hier beide aanwezig. Ondanks het veelvuldige voorkomen van Pinksterbloem in de berm van de Europaweg en het talud van de Wijnbergse Loopgraaf zijn hier geen Oranjetijsjes waargenomen.

- *Libellen*

Van de 16 waargenomen libellensoorten zijn de meeste bij vele watertypen aan te treffen. Opvallend waren de hoge aantallen Weidebeekjuffers langs de Wijnbergse Loopgraaf.

Er komen geen beschermde libellensoorten voor in het plangebied. De Glassnijder staat op de Rode lijst als kwetsbaar.

Glassnijder

Deze libellensoort komt vooral voor in wateren met waterplanten. De Glassnijder is aangetroffen in de Kapperskolk maar ook in het zuidelijk deel van de Wijnbergse Loopgraaf.

5.2 Waardering

Deze paragraaf geeft een relatieve waardering van de huidige waarden van het plangebied.

Abiotiek

In abiotisch opzicht bezit het plangebied hoge geomorfologische en hydrologische waarden. Het stuwwalsysteem van Montferland en het systeem van de Oude IJssel liggen aan de basis van de genoemde waarden.

Landschap en cultuurhistorie

Wijnbergen, Dichteren en het Wielpark zijn in landschappelijk opzicht hoog gewaardeerde gebieden; met name de afwisseling in terreintypen en de hoogteverschillen dragen hieraan bij. Het bedrijventerrein langs de A18 (Wijnbergen zuid-oost) heeft het landschapsbeeld sterk veranderd.

Het plangebied heeft bijzondere cultuurhistorische en archeologische waarden.

	Totaal	Beschermde soorten	Rode lijstsoorten	Aandachtssoorten Provincie Gelderland/ Gemeente Doetinchem
Aantal	197	3	3	30

Tabel: Overzicht plantensoorten

Natuur

De natuurwaardering wordt beschreven aan de hand van floristische en faunistische waarden.

Flora

Zoals uit de tabel op pagina 50 blijkt, zijn er in het plangebied zo'n 35 plantensoorten aangetroffen die beschermd en/of landelijk bedreigd (5 soorten) of van regionaal belang (30 soorten) zijn.

Deze 35 (aandachts)soorten geven een indicatie over bepaalde milieu-omstandigheden en/of over het gevoerde beheer. De soorten weerspiegelen min of meer de potenties van het gebied of van bepaalde terreintypen.

Samenvattend kan gesteld worden dat het plangebied floristisch van belang is en met name de 'natuurlijke' elementen zoals Kapperskolk, Wijnbergse Loopgraaf, berm Europaweg en delen van bermen van de Oude Doetinchemse Weg, de Doetinchemse Weg en de Kilderse Weg.

Fauna

Het plangebied is faunistisch van grote betekenis door het voorkomen van diverse beschermde en/of zeldzame soorten. Gelet op de grootte van het plangebied (relatief klein) is Wijnbergen te beschouwen als een belangrijk vleermuisgebied of als een gebied met belangrijke functies voor vleermuizen (Limpens & Van der Loo, 2003). Verder gaat het om vogelsoorten zoals Patrijs, amfibieën, het Berrmpje en twee insectensoorten, hoewel al deze soorten nog relatief algemeen zijn in Nederland. 'Wijnbergen' is van grote betekenis voor de IJsvogel-populatie van Doetinchem-Zuid.

Soort	Flora- en Faunawet	Habitatrichtlijn	Vogelrichtlijn	Rode lijst/Blauwe lijst
Bleke zegge				X
Cypreswolfsmelk	X			X
Gewone vogelmelk	X			
Lange ereprijs	X			X
Zwanebloem				
Bosspitsmuis	X			
Egel	X			
Haas	X			
Konijn	X			
Mol	X			
Gewone dwergvleermuis	X	X		
Laatvlieger	X	X		
Rosse vleermuis	X	X		
Ruige dwergvleermuis	X	X		
Watervleermuis	X	X		
Grutto	X		X	X
IJsvogel	X			X
Patrijs	X			X
Scholekster	X			X
Steenuil	X			X
Tureluur	X			X
Overige vogelsoorten	X			X
Bruine kikker	X			
Gewone pad	X			
'Groene kikker'	X			
Kleine watersalamander	X			
Berrmpje	X			
Koninginnepage				X
Glassnijder				X

Tabel: Overzicht beschermde en/of Rode lijst-soorten

Natuurwaarden Wijnbergen | Strooialgrasland en Terrasstrug

EFFECTBESCHRIJVING

De woningbouw in Wijnbergen zal effecten hebben op beschermde natuurwaarden. Het leefgebied van diverse algemene zoogdier- en vogelsoorten wordt kleiner of verdwijnt. Via maatregelen zullen de effecten van de woningbouw op de natuurwaarden beperkt zijn.

6.1 Effecten algemeen

Zoals in de inleiding is aangegeven is de gemeente Doetinchem voornemens om globaal in het gedeelte van Wijnbergen tussen Europaweg, Canadapark, De Hoop, de Doetinchemse Weg en het bedrijventerrein langs de A18, woningen te realiseren. Detailgegevens over de woningbouw zoals aantallen, kavelgrootte en dergelijke zijn nog niet bekend. Wel is duidelijk dat het huidige agrarische gebied grotendeels zal verdwijnen.

Het gevolg van woningbouw is:

- aantasting van de hoge geomorfologische waarden en mogelijk negatieve veranderingen in de hydrologie (afname kwel),
- sterke achteruitgang van de landschappelijke waarden; de hoogteverschillen en de openheid van het gebied zullen na de woningbouw vrijwel niet meer beleefbaar zijn,
- mogelijke achteruitgang van natuurwaarden door aantasten of verdwijnen van leefgebieden van soorten (zie verder § 6.2).

6.2 Effecten op soorten

In deze paragraaf wordt een inschatting gegeven van de effecten van woningbouw op de floristische en faunistische waarden.

Flora

Er is sprake van directe en indirecte effecten op de floristische waarden. Directe effecten zijn het verdwijnen van een aantal aandachtsoorten in bermen van de Oude Doetinchemse Weg (Geel walstro) en

Doetinchemse Weg. Hierbij zal mogelijk ook de groeiplaats van Gewone vogelmelk verdwijnen (berm van Doetinchemse Weg).

Een indirect effect van de bebouwing op de natuurwaarden kan zijn dat het hydrologische systeem verandert waardoor kwelafhankelijke plantensoorten zoals Waterviolier en Bosbies achteruit zullen gaan of verdwijnen.

Fauna

Per diergroep volgt een beschrijving van de mogelijke effecten.

Zoogdieren

Konijn en Haas zullen door de bebouwing verdwijnen of in hun areaal worden beperkt. Voor de overige soorten zoals Egel en Bosspitsmuis blijven de leefmogelijkheden nagenoeg gelijk. Voor overige zoogdiersoorten kan het leefgebied (tijdelijk) worden aangetast.

Vleermuizen

Op verblijfplaatsen van vleermuizen zal de bebouwing van Wijnbergen geen effect hebben. Ook jachtgebieden van vleermuizen (en potentieel geschikte jachtgebieden) zullen weinig negatieve effecten ondervinden mits de Kapperskolk, Canadapark en omgeving van de kerk van Wijnbergen min of meer onveranderd blijven. In deze drie 'gebieden' mag geen extra verontrusting plaatsvinden. Voor Kapperskolk en Canadapark betekent dit handhaven van de huidige situatie van open water omgeven door opgaande beplanting en geen verlichting.

Mogelijk zullen er wel negatieve effecten optreden op vliegroutes/verbindingen zoals:

- verbinding: IJssel - kerk Wijnbergen - Kapperskolk,
- verbinding: Kapperskolk - wijk De Hoop,
- verbinding: Kapperskolk - Wijnbergse Loopgraaf (?).

Dit kan betekenen dat dit vleermuisgebied geïsoleerd kan komen te liggen.

Vogels

Het directe effect op de avifauna is dat het leef- en broedgebied van algemene weidevogelsoorten zoals Kievit verdwijnt, dat de pleisterplaats voor de Gutto wegvalt, dat het leefgebied van de Patrijs grotendeels verdwijnt evenals het foerageergebied van roofvogels (Torenvalk). Het leef- en broedgebied van aan water en/of bos gebonden soorten blijft grotendeels intact.

De indirecte effecten van de bebouwing op de vogelstand zijn:

- grotere isolatie van bosjes (zangvogels),
- isolatie van deelfoerageergebied en broedplaats voor IJsvogel.

Amfibieën

De effecten van bebouwing zullen voornamelijk indirect kunnen zijn. Door veranderingen in de hydrologische omstandigheden kunnen (potentiële) voortplantingswateren ongeschikt worden (bijvoorbeeld door verdroging). Dit geldt bijvoorbeeld voor de Kapperskolkse Waterleiding.

Gezien het ontbreken van gegevens over zomer- en winterbiotoop zijn de effecten van bebouwing hierop niet aan te geven. Gelet op het zeer beperkte aantal voortplantingsplaatsen en het geringe aantal

waarnemingen van amfibieën in hun zomerbiotoop zullen de effecten zeer beperkt zijn.

Dagvlinders

De bebouwing van Wijnbergen zal indirecte effecten hebben op de dagvlinders, voornamelijk door verdere isolatie van vergelijkbare terreintypen waaronder de matig voedselrijke graslandvegetaties van de Kapperskolk/Canadapark en die van de zuidelijke berm van de Europaweg (Oranjepijpe) en de bosjes (Bont zandoogje).

Libellen

Verandering van de hydrologische situatie zou indirecte negatieve effecten kunnen hebben op de libellenfauna van met name De Kapperskolk, bijvoorbeeld bij vergaande verdroging. Vooral nog wordt ingeschat dat de effecten op de libellenfauna beperkt zullen zijn, mede gelet op de maatregelen ten behoeve van de waterhuishouding voor Kapperskolk en Wijnbergse Loopgraaf (KIWA, 1998).

In de volgende tabel zijn de ingeschatte effecten van bebouwing op beschermde en/of Rode lijst-soorten aangegeven.

In de tabel is aangegeven dat er mogelijk negatieve effecten zijn op de lokale populatie van enkele beschermde soorten zoals voor de Rosse vleermuis en Watervleermuis. Voor de IJsvogel kunnen de indirecte effecten (isolatie) mogelijk een negatieve invloed hebben op de regionale populatie. Doetinchem-Zuid is min of meer een kerngebied voor de IJsvogel.

Soort	Directe effecten	Mogelijk indirecte effecten	Gevolgen voor Lokale populatie	Gevolgen voor Regionale populatie
Bleke zegge	-	-	-	-
Cypreswolfmelk	-	-	-	-
Gewone vogelmelk	X	-	X	-
Lange ereprijs	-	-	-	-
Zwanebloem	-	X	X	-
Bosspitmuis	-	-	-	-
Egel	-	-	-	-
Haas	X	-	X	-
Konijn	X	-	-	-
Mol	-	-	-	-
Gewone dwergvleermuis	X	X	-	-
Laatvlieger	X	X	X	-
Rosse vleermuis	-	X	X	-
Ruige dwergvleermuis	-	-	-	-
Watervleermuis	-	X	X	-
Grutto 1)	X	-	-	-
Ijsvogel	-	X	X	X
Patrijs	X	-	X	-
Scholekster	X	-	-	-
Steenuil	-	-	-	-
Tureluur 1)	-	-	-	-
Kleine zangvogels	-	X	-	-
'Weidevogels' (Kievit, Veldleeuwerik)	X	-	X	-
Roofvogels (Torenvalk)	X	-	-	-
Bermple	-	-	-	-
Koninginnepage	-	-	-	-
Glassnijder	-	X	-	-

Toelichting:

- = geen of zeer beperkt negatief effect/geen gevolgen voor populatie

X = negatief effect/negatieve gevolgen voor populatie

? = niet aan te geven

1) = pleisterende vogels in de trekperiode

Tabel: Effecten van bebouwing op beschermde en/of Rode lijst-soorten

6.3 Toetsing van de effecten aan de Flora- en Faunawet

Verbodsbepalingen

In de Flora- en Faunawet staan in de artikelen 8 tot en met 12 verbodsbepalingen. In deze verbodsbepalingen (zie bijlage 4) staat onder andere dat het verboden is beschermde planten te beschadigen of van hun groeiplaats te verwijderen. Voor dieren geldt dat het verboden is nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen van dieren te beschadigen of vernielen, weg te nemen of te verstoren. Afgezet tegen de verbodsbepalingen zijn de gevolgen voor de volgende soorten strijdig met de Flora- en Faunawet.

Gewone vogelmelk	verwijderen van groeiplaats,
Haas	verstoren en/of doden van mogelijk aanwezige exemplaren,
Konijn	verstoren en/of doden van mogelijk aanwezige exemplaren,
Mol	verstoren en/of doden van mogelijk aanwezige exemplaren,
Amfibieën	verstoren/vernietigen van voortplantingsbiotoop.

Voor de volgende groepen en soorten kan de woningbouw negatieve gevolgen hebben zonder dat er direct sprake is van een overtreding van de Flora- en Faunawet.

Vleermuizen het verstoren van vliegroutes en verbindingen kan er toe leiden dat populaties afnemen of ver-

tvijjinen,

Patrijs

het verstoren van de broedplaats van de Patrijs is alleen strafbaar in de broedperiode. Het wegnemen in het leefgebied is niet strijdig met de Flora- en Faunawet. Gezien de afname van het aantal broedgevallen in Wijnbergen is bescherming op zijn plaats. het wegnemen van het deel leefgebied van weidevogels (Scholekster, Kievit) is alleen strafbaar in de broedperiode.

Weidevogels

Onopzettelijke verontrusting van broedvogels, zoogdieren zoals Steenmarter en foeragerende vlieermuizen valt niet binnen de algemene verbodsbepalingen in artikel 10 van de Flora- en Faunawet. Alleen het opzettelijk verstoren en verontrusten van deze diersoorten is verboden.

Beschermingsniveau's

In het plangebied komt een aantal beschermde planten- en diersoorten voor die tijdens de uitvoering kunnen worden verstoord zoals bijvoorbeeld het dichtschuiven met grond van een konijnenhol. Het is noodzakelijk om voor deze soorten ontheffing aan te vragen. Zoals reeds is aangegeven zal er te zijner tijd voor bepaalde algemene soorten een vrijstellingsregeling komen; het tijdstip hiervan is echter nog niet bekend.

Criteria

Indien beschermde soorten kunnen worden aangetast door de uitvoering van de bebouwingsplannen, wordt alleen vrijstelling/ontheffing verleend als is voldaan aan de volgende vier criteria:

1. voorkomen van schade,
2. gunstige staat van instandhouding van de soort,
3. geen andere bevredigende oplossing,
4. dwingende redenen van groot openbaar belang.

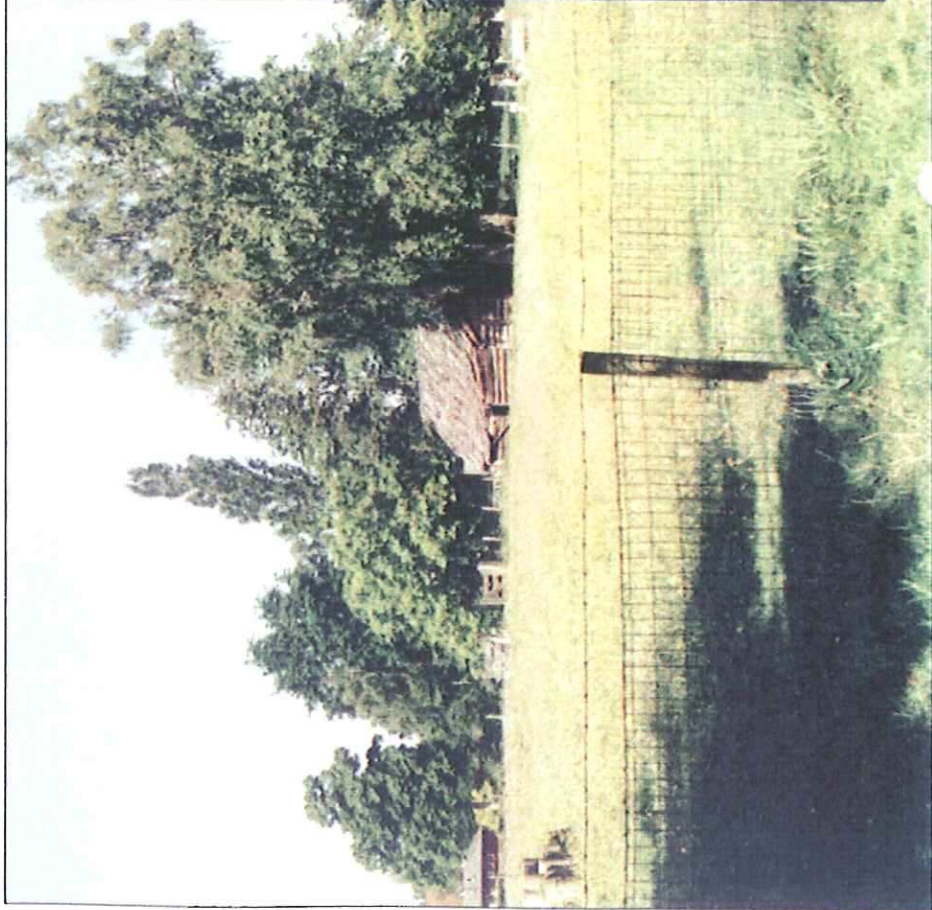
ad 1 Voorkomen van schade

Hiervoor dienen maatregelen te worden genomen voor:

- vogels, amfibieën. Hoewel misschien niet direct verplicht, is het sterk aan te bevelen isolering-beperkende maatregelen te treffen (zie ook hoofdstuk 7).

ad 2 Gunstige staat van instandhouding van de soort

De uitvoering van het plan heeft geen gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten. Dit geldt ook voor de vleermuizen (Habitatrichtlijnsoorten). Op de regionale populatie van de IJsvogel (Vogelrichtlijnsoort) heeft uitvoering van het plan mogelijk een negatief effect. Hiervoor zijn maatregelen noodzakelijk (zie hoofdstuk 7). De meeste soorten die eventueel worden aangetast zijn algemene voorkomende soorten met grotere populaties in de omgeving van het plangebied en/of zijn soorten die zich hebben aangepast aan de menselijke omgeving.

Natuurwaarden Wijnbergen | Strookdalgrasland en Terrasstrug

INPASSINGPLAN

Behouden van de beschermde planten- en diersoorten is mogelijk door ecologische inpassing en mitigatie.

Indien noodzakelijk dient compensatie buiten het plangebied plaats te vinden. Diverse maatregelen worden gerealiseerd in het kader van de bypass door het Groen van Zuid van de ecologische verbindingzone Oude

IJssel.

Aangezien er nog geen gedetailleerde gegevens zijn over de toekomstige woningbouw in Wijnbergen, zijn in dit hoofdstuk alleen inpassingsmaatregelen op hoofdlijnen gegeven (zie ook Inrichtingsplan Ecologische Structuur Groen van Zuid, deeltraject Wijnbergen-Oost; Nieuwland Advies, 2003).

7.1 Inrichting

Zoals reeds is aangegeven moeten de maatregelen als voorlopig worden beschouwd. In het laatste deel van deze paragraaf staan de zeer waarschijnlijk te nemen maatregelen op basis van Flora- en Faunawet (en zorgplicht).

Ecologische inpassing

- Het verdient aanbeveling om in het ontwerp van de bebouwing, de toegankelijkheid van de bebouwing voor vleermuizen actief te bevorderen. Er kan daarbij gedacht worden om voor vleermuizen toegankelijke spouwmuren, gevelbetimmering, extra brede daklijsten of speciale vleermuispannen, of in wanden ingebouwde holle stenen voor vleermuizen (Limpens & Van der Loo, 2003).
- Handhaven van de voormalige stadskwekerij als verbinding naar de Kapperskolk (onder andere voor de Laatvlieger).
- De verbinding tussen Kapperskolk/Canadapark en Sportpark-Zuid moet gehandhaafd blijven en nog verbeterd door bij de oversteekpunten van spoorlijn Arnhem-Winterswijk en de weg hoog opgaande begroeiing (kroonhoogte 6m) aan te brengen en de oversteekpunten aan weerszijde 25 m onverlicht te laten (voor vleermuizen en IJsvogel). In de oeverzone aan de zijde in het Canadapark dienen aanvullende opgaande beplantingen te komen.

- Het realiseren van een lijnvormige beplanting (ca. 25 m breed) vanaf de Kapperskolk in zuidwestelijke richting over de Europaweg en aansluitend op de Wijnbergse Loopgraaf.

Deze beplanting mag gecombineerd worden met een onverhard en onverlicht pad (onderhoud van de beplanting dient op haar functie als vliegroute voor vleermuizen afgestemd te worden). Bij oversteek aan de Europaweg moet de opgaande beplanting gehandhaafd blijven (of ontwikkeld worden) met een kroonhoogte van minimaal 6 m.

- De Wijnbergse Loopgraaf moet behouden en bereikbaar blijven als foerageerplaats voor de IJsvogel en moet ontwikkeld worden als verbindende structuur (aanbrengen beekbegeleidende beplanting, natuurlijke oevers), met name voor vleermuizen.
- Het is aan te bevelen de beplanting op de taluds van de viaducten over de A18 te verdichten. Tussen de drie viaducten over de A18 dient indien mogelijk aan weerszijden hoog opgaande beplanting (kroonhoogte minimaal 6 m) te komen met een dichte struikbeplanting (hop-over-functie).

Inrichtingsmaatregelen - mitigatie

- De Kapperskolk, het Canadapark en de voormalige kwekerij en hun directe omgeving en de Wijnbergse Loopgraaf moeten in de huidige omvang behouden blijven met inbegrip van de bestaande begroeiing.
- Er moet uiterst zorgvuldig worden omgegaan met verlichting, met name in de omgeving van de hiervoor genoemde gebieden. Is er toch verlichting nodig dan dient er met lage, naar beneden en naar de bebouwing (wijk) gerichte verlichting gewerkt te worden.
- De Kapperskolk, het Canadapark, de voormalige kwekerij en hun directe omgeving en de Wijnbergse Loopgraaf dienen 's avonds en 's nachts zo min mogelijk verstoord te worden.

- Er moet een lijnvormige beplanting (ca. 25 m breed) aangebracht worden tussen de kerk van Wijnbergen en de Kapperskolk, bestaande uit inheemse bomen en struiken. Deze lijnvormige beplanting dient aan de westzijde van de Kapperskolk door te lopen tot aan de Europaweg (zie ook ecologische inpassing).
- De bomen in de omgeving van de kerk van Wijnbergen moeten hun functies als geleidende structuur behouden om de Doetinchemse Weg te kunnen passeren (kroonhoogte moet minimaal 6 m zijn).
- Er moeten lijnvormige, opgaande beplantingen komen tussen Kapperskolk en Oude IJssel, Kapperskolk en Wijnbergse Loopgraaf ten behoeve van de IJsvogel. Voor kleine zangvogels is de verbinding tussen Kapperskolk en Wijnbergse Loopgraaf van belang. Zowel de maatregelen voor de IJsvogel als voor de kleine zangvogels sluiten aan op de maatregelen voor vleermuizen.
- Om het leefgebied van de Patrijs te behouden, moeten akkers en graslanden behouden blijven (en ecologisch beheerd) tussen Kapperskolk en Oude Doetinchemse Weg.

Inrichtingsmaatregelen - compensatie

- Het verdient aanbeveling om in het ontwerp en de keuze van beplanting in tuinen en groenstroken in de nieuwe wijk het gebruik van deze structuren als jachtgebied voor vleermuizen te bevorderen. Van belang hierbij is het gebruik van inheemse bomen en struiksoorten, de aanleg van waterpartijen en structurenrijke groenzones/tuinen.
- Het is aan te bevelen de verlichting aan de westkant van De Hoop weg te nemen ten behoeve van vleermuizen die zich bewegen in en langs het Canadapark.

- Het ontwikkelen van graslanden en akkers tussen Europaweg en Kilderse Weg voor Patrijs en weidevogels. Ten behoeve van foeragerende roofvogels en uilen moet dit gebied relatief open blijven.
- Het aanbrengen van poelen (inclusief bossages, ruigte en/of graslanden) voor amfibieën.

Beheermaatregelen

- Voortzetten en uitbreiden ecologisch beheer van:
 - bos-, grasland- en moerasgebied van Kapperskolk en Canadapark en omgeving (zie Nieuwland Advies, 2003),
 - bermen van Europaweg, Kilderse Weg en toekomstige nieuwe wegen,
 - taluds van sloten (Kapperskolkse Waterleiding) en beken (Wijnbergse Loopgraaf),
 - sloten en beken (watervoerend deel).

Zeer waarschijnlijke maatregelen

- Vooralsnog is het aan te bevelen om uit te gaan van de volgende te nemen maatregelen op basis van de Flora- en Faunawet:
- het ontwikkelen van nieuwe groeiplaatsen (bijvoorbeeld bermen) van de Gewone vogelmekel,
 - het behouden van leefgebied voor de Patrijs tussen Kapperskolk en Oude Doetinchemse Weg,
 - het aanleggen van nieuwe voortplantingsbiotopen voor amfibieën in geval van verdroging van de Kapperskolkse Waterleiding.

Uitgaande van het voorzorgprincipe is het aan te raden om voor de Habitatrictlijn- en Vogelrichtlijnsoorten de volgende maatregelen te treffen:

- aanbrengen (ontwikkelen) van lijnvormige verbindingen (met opgaande beplanting) tussen Oude IJssel, Kapperskolk, Wijnbergse Loopgraaf en Sportpark-Zuid voor vleermuizen en IJsvogel (gunstige instandhouding van de soort).

7.2 Uitvoeringsplan

Het uitgangspunt is dat aanleg van nieuwe elementen voor beschermde soorten plaats moet vinden vóór het verwijderen of aantasten van de bestaande elementen. Tevens moet worden uitgegaan van de oorspronkelijk, veelal gebiedseigen omstandigheden.

Om effecten bij uitvoering op beschermde soorten te voorkomen of te beperken zijn de volgende maatregelen noodzakelijk.

- verwijdering van bomen (verblijfplaats vleermuizen, nestgelegenheid vogels) in de periode oktober-half maart,
- diep ploegen van akkers in graslanden die in potentie een broedgebied vormen voor grondbroeders moet plaatsvinden vóór de broedperiode,
- voorkomen van (tijdelijke) vestiging van eventueel beschermde soorten in het te bebouwen gebied,
- aanleggen van poelen vóór begin maart als bestaande voortplantingsplaatsen van amfibieën verloren (dreigen te) gaan.

Het is aan te bevelen het voorgaande uit te werken en vast te leggen in een 'ecologisch protocol'.

MONITORING

Via het uitvoeren van een monitoringsprogramma kunnen de ontwikkelingen van flora en fauna in beeld worden gebracht. Hierdoor is eventuele bijsturing mogelijk.

Om te kunnen volgen wat de effecten zijn van de ingreep en om te kunnen beoordelen of de mitigerende en compenserende maatregelen effect sorteren, is monitoring nodig en in bepaalde gevallen ook wettelijk verplicht. Dit laatste is pas aan te geven als het definitieve stedbouwkundige plan gereed is. Voor Wijnbergen zijn de volgende monitorings-activiteiten na inrichting (nulmeting) aan te bevelen.

Flora

- Volgen van water- en moerasvegetaties van Kapperskolk, Canadapark, Kapperskolkse Waterleiding en Wijnbergse Loopgraaf.
- Volgen ontwikkeling bermvegetaties van Doetinchemse Weg, Europaweg en Kilderse Weg.

Fauna

- Vleermuizen
 - volgen van ontwikkelingen in jachtgebied, vliegroutes en verbindingen,
- locaties:
 - Kapperskolk/Canadapark,
 - Oude IJssel/Waals Water, Kernmade,
 - verbinding Kapperskolk - kerk Wijnbergen,
 - vliegroute Kapperskolk - Sportpark-Zuid, Kapperskolk/Canadapark
 - Wijnbergse Loopgraaf
 - Stroombroek (Kilder),
 - De Huet
 - Wijnbergen (via Wijnbergse Loopgraaf)

• Vogels

- volgen broedgevallen en vliegbewegingen van IJsvogel, locaties:
 - Kapperskolk,
 - Oude IJssel,
 - Waals Water/Kernmade,
 - Wijnbergse Loopgraaf,
 - Park De Huet,
- volgen broedgevallen Patrijs in grasland-/akkergebied ten westen van Kapperskolk,
- volgen van weidevogels ten westen van Europaweg in agrarisch gebied Dichterem.

• Amfibieën

- volgen van gebruik voortplantingsplaatsen, locaties:
 - Kapperskolk,
 - Kapperskolkse Waterleiding,
 - Wijnbergse Loopgraaf,
 - eventueel nieuwe poelen,
 - volgen van trekbewegingen van winter- naar voortplantingsbiotoop.

CONCLUSIES & AANBEVELINGEN

9.1 Conclusies

Uit de natuurtoets voor Wijnbergen komen de volgende conclusies naar voren:

- Wijnbergen is volledig onderzocht in perioden waarin de meeste soorten goed tot redelijk in beeld kunnen worden gebracht. Binnen het plangebied zijn ook bij nader onderzoek geen extra beschermde soorten of aantallen van soorten te verwachten. Op basis van de verzamelde gegevens is een vrijwel volledig, actueel en betrouwbaar beeld ontstaan van de in het plangebied voorkomende beschermde soorten.
- In het plangebied komen diverse beschermde planten- en diersoorten voor. In Wijnbergen komen drie beschermde plantensoorten voor waarvan twee in de Kapperskolk en één in bermen. Van de fauna hebben verschillende beschermde soorten er hun (deel)leefgebied waaronder vleeemuizen, vogels, amfibieën en vissen.
- Wijnbergen is van bovenregionaal belang als deelleefgebied voor vijf vleeermuissoorten (Limpens & Van der Loo, 2003). Zo vormen de Kapperskolk en de Oude IJssel belangrijke jachtgebieden en spelen opgaande beplantingen een rol in de vliegbewegingen en/of vliegroutes.
- Voor de IJsvogel is Wijnbergen een belangrijk gebied en onderdeel van een 'regionaal kerngebied' met Oude IJssel, Waals Water/ Kemnade, Park De Huet en Sportpark-Zuid. De opgaande beplantingen zoals rond de Kapperskolk zijn van belang voor klein

zangvogels en Steenuil en de open grasland-/akkergebieden voor de Patrijs respectievelijk algemene weidevogelsoorten.

- Alle wateren in het plangebied fungeren als voortplantingsbiotoop voor verschillende amfibieënsoorten. In de Wijnbergse Loopgraaf komt het Bempje voor, een karakteristieke vissoort van beken (en beschermd).
- Ook zijn er in het plangebied relatief veel, minder algemene planten- en diersoorten aangetroffen. Dit geldt met name voor plantensoorten van vochtige, matig voedselrijke graslandvegetaties (Kruipend zenegroen, Echte koekoeksbloem) en voor diverse insecten waaronder dagvlinders (Koninginnepage) en libellen (Weidebeekjuffer).
- Er kunnen ten gevolge van de bebouwing van Wijnbergen maatregelen nodig zijn binnen het plangebied (ecologische inpassing, mitigatie en/of compensatie). Door het ontbreken van een stede-bouwkundig plan zijn deze nog niet exact aan te geven. De maatregelen zijn gericht op behoud van populaties vleeemuizen, vogels (IJsvogel, Patrijs en Steenuil) en amfibieën. Een aantal van deze maatregelen wordt al gerealiseerd in het kader van de bypass Groen van Zuid, deelgebied Wijnbergen-Oost (Kapperskolk), (Nieuwland Advies, 2003).
- Er bevinden zich in het plangebied geen vaste verblijfplaatsen (winterverblijf of kraamkolonies) van vleeemuizen en Steenmarters. Wel kan tijdens de uitvoering van het plan het foerageren van algemene en aan menselijke bebouwing gebonden vleeemuizen

en Steenmarters verstoord worden. Er is hierbij geen sprake van overtreding van algemene verbodsbepalingen uit de Flora- en Faunawet. Na inrichting van het gebied (mede op basis van de aangegeven maatregelen) vormen de natuurlijke 'groen' elementen en de tuinen een foerageergebied voor betreffende soorten.

- Binnen het plangebied broedt een aantal algemeen voorkomende vogelsoorten. Doordat de uitvoering van mogelijk schade veroorzakende werkzaamheden buiten het broedseizoen zal plaatsvinden, wordt aantasting en opzettelijke verstoring van deze broedvogels voorkomen. Dit is van belang omdat aantasting en opzettelijke verstoring van broedende vogels strijdig is met de Flora- en Faunawet, en er geen wettelijke mogelijkheden voor ontheffing en vrijstelling zijn.

9.2 Aanbevelingen

Opstellen 'ecologisch protocol'

De Flora- en Faunawet is er in eerste instantie op gericht om planten en dieren zoveel mogelijk te ontzien bij menselijk handelen. Uit deze natuurtoets blijkt dat bij de uitvoering van het plan dermate zorgvuldig gehandeld kan worden, dat veel gevolgen voor al dan niet beschermde soorten worden voorkomen. Om de adequate uitvoering van deze maatregelen te garanderen is het aan te bevelen een zogenaamd 'ecologisch protocol' op te stellen waarin deze maatregelen in detail uitgewerkt worden. Het protocol kan eventueel deel uitmaken van het bestek. Bovendien is het ecologisch protocol een 'bewijs van zorgvuldig handelen', dat gebruikt kan worden bij verschillende procedures die nog moeten worden doorlopen, bij eventuele inspectie van het werk door bijvoorbeeld de AID en in beroeps- en bezwaarprocedures.

Ontheffing aanvragen

Voor diverse (alle?) beschermde soorten uit paragraaf 6.3 dient een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet aangevraagd te worden.